

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ІННОВАЦІЇ

МАТЕРІАЛИ

VI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Суми, 17–18 березня 2016 року)

Суми

Сумський державний університет

2016

1. Овчаренко В. М. Терміни, аналітичне найменування та номінативне визначення // В кн. Сучасні проблеми термінології в науці і техніці. М., 1969.
2. Борисова Л. І. Основні проблеми науково-технічного перекладу. – М.: МГУ, 2003. – 208 с.
3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури, частина 2. – Нова Книга, 2001. – 276 с.

СИНОДАЛЬНИЙ ПЕРЕКЛАД

Малишевська А.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – викладач Назаренко О. В.

Синодальний переклад — це переклад книг Святого Письма, який вперше був виконаний в ХІХ столітті й утверджений Святійшим Синодом. Незважаючи на те, що спочатку переклад виконувався російською мовою на території Російської держави, вже у ХХ столітті він набув значимості й на Україні, але деякі факти свідчать про його існування ще у давні часи.

Перші згадки про вже наявні переклади Євангелія та Псалтиря на українську мову відносяться до часів перебування святих Кирила і Мефодія у Херсонесі у 860 і 861 роках. Із прийняттям християнства у 918 році діяльність перекладачів набирає неабияких обертів: перекладаються як релігійні, так і мирські роботи.

Великі просвітителі ІХ століття Кирил і Мефодій переклали на старослов'янську мову Біблію. Вони зробили даний переклад завдяки створеній власними зусиллями абетці — кирилиці, що мала в своїй основі літери грецького та єврейського алфавітів. Завдяки іншим перекладачам та священнослужителям текст Книги розповсюджувався серед східних слов'ян. Біблія, яку переписували від руки часто накопичувала помилки та пропуски. Але саме у даних варіантах Біблії знаходимо вперше використані такі перекладацькі трансформації, як адаптація та декомпресія.

Відомими перекладами книг Біблії, здійснених учнями та послідовниками Кирила та Мефодія за часів Київської Русі вважаються: Реймське, Остромирове, Мстиславове, Галицьке та Полікарпове Євангелія. Завдяки отцям церкви Василю

Кесарійському, Іоанну Златоусту, Єфрему Сіріну та іншим, світ побачили переклади богослужбових збірок "Міней", "Тріодей", "Октоїхів" та творів церковної гімнографії.

Перший відомий на сьогодні й збережений переклад біблійних текстів українською мовою здійснено у 1556–1561 рр. Це — Пересопницьке Євангеліє.

Серед відомих українських перекладачів Святого Письма варто відмітити Пилипа Морачевського, Ярослава Левицького, Михайла Кравчук та Теодосія Галущинського. Переклад Нового Завіту Пилипа Морачевського, виконаний у 1860 році, але заборонений Валувеським циркуляром 1863 року, був виданий у 1906–1911 роках.

Перший повний переклад Святого Письма розпочав у 1860 році Пантелеймон Куліш, але рукопис згорів під час пожежі. Вдруге він розпочав його разом із Іваном Пулюєм (останньому належить переклад Псалтиря) за грецьким текстом: *Novum Testamentum Graece, Coloniae Agrippinae 1866, typis W.Hassel*. Їм допоміг Іван Нечуй-Левицький, який переклав Книгу Рути, першу та другу Книги Паралипоменон, Книги Езри, Несмії, Естери та Пророка Даниїла. Переклад вийшов у світ у січні 1904.

Другий повний переклад Біблії належить митрополитові Іларіону (Іванові Огієнку). В початковій редакції переклад чотирьох Євангелій він виконав, проживаючи в Галичині (1922–1926). Старий Завіт перекладено з гебрійського тексту *Biblia Hebraica*, а Новий — за грецьким текстом *Novum Testamentum Graece* за редакцією Ебергарда Нестле. Повний переклад Біблії завершено влітку 1940 року, а опубліковано у червні 1962 року.

Третій переклад належить греко-католикові Іванові Хоменку, а четвертий — Рафаїлові Турконяку.

Найсучасніші переклади Біблії були створені Іваном Огієнко, Іваном Хоменко, Філаретом, Олександром Гижєю та Рафаїлом Турконяком.

До 1025-річчя Хрещення Русі в Києві побачило світ Богослужбове Євангеліє українською мовою. З благословення Блаженнішого Митрополита Володимира репринтне відтворення з видання 1938 року з виправленнями та доповненнями здійснив Видавничий відділ Української Православної Церкви.

Сучасні перекладачі часто мають справу з таким стильовим різновидом української мови, як конфесійний. Саме цей стиль обслуговує релігійні потреби суспільства. При перекладі текстів з

релігійними мотивами перекладачам слід дотримуватися окремих правил, наприклад, цитати з Біблії перекладаються за канонічним текстом, використовуючи готові фрагменти з тексту Біблії, не вдаючись до імпровізації, біблійні імена та топоніми, що зустрічаються, перекладаються традиційними еквівалентними відповідниками.

Синодальний переклад, хоча, був і не зовсім чіткий, проте він мав велике значення для народу, його духовного розвитку.

ПИТАННЯ ПЕРЕКЛАДНОСТІ З ПОЗИЦІЙ КОНЦЕПЦІЇ ВАЙСГЕРБЕРА

Рудич В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Жулавська О. О.

Принцип перекладності є основою професійного світогляду перекладача. Дослідження проблеми перекладності є одним з основних напрямків розвитку сучасної науки про переклад.

Мова перекладу, якій власних ресурсів у тій чи іншій сфері бракує і яка змушена вдаватися до запозичень, є багатою на варваризми, семантичні зсуви, ламання синтаксису, стилістичні натяжки тощо. Впроваджуючи нові поняття і слова для них, нові контексти й стилістичні нюанси, перекладачі збагачують і творять мову.

Можливість перекладу з будь-якої мови на іншу пояснювалася єдністю законів мислення за різноманітності способів вираження.

Відомий німецький мовознавець, засновник сучасного європейського неогумбольдтіанства – Йоганн Лео Вайсгербер вважає, що словниковий запас конкретної мови включає в цілому, разом із сукупністю мовних знаків також і сукупність понятійних розумових засобів, якими володіє мовне співтовариство, і в міру того, як кожен носій мови вивчає цей словник, всі члени мовної спільноти опановують цими розумовими засобами. У цьому значенні можна сказати, що можливість рідної мови полягає в тому, що вона містить у своїх поняттях певну картину світу і передає її всім членам мовної спільноти» [2, 90].